

W

WELKE JOBS ZIJN BEDREIGD? KENMERKEN VAN DE GROEI- EN KRIMPSECTOREN

Hoofdstuk 6

Wim Herremans

Ongeveer de helft van alle Vlaamse arbeidsplaatsen situeert zich in een sector waar er het voorbije jaar nog extra jobs gecreëerd werden. Iets meer dan een derde van de jobs maakt daarentegen deel uit van een krimpsector en bevindt zich aldus in een omgeving waar er het voorbije jaar meer jobs sneuvelden dan dat er bijkwamen.

De groei- en de krimpsectoren onderscheiden zich duidelijk van elkaar met betrekking tot de kenmerken van de arbeid die ingezet wordt. Bij de groeiers treffen we eerst en vooral uitsluitend dienstenjobs aan, met een sterke aanwezigheid van zowel de tertiaire als quataire sector. De groeisectoren tellen onder hun werknemers meer vrouwen, jongeren, hooggeschoolden en inwoners afkomstig uit de Europese Unie dan gemiddeld. Aangezien deze werknemers behoren tot een sector waar er nog een groeipotentieel is, kunnen we zeggen dat hun plaats op de arbeidsmarkt het best gewaarborgd is. De jobs in de groeisectoren typeren zich door relatief veel deeltijdse en tijdelijke arbeid en door een sterke aanwezigheid van zowel laaggekwalificeerde als zeer complexe jobs.

Bij de krimpsectoren is meer dan twee derde van alle jobs een job in de industrie of de bouwsector; de quataire sector is dan weer de grote afwezige bij de krimpers. Ook zijn de grote bedrijven sterker aanwezig bij de krimpsectoren dan elders, en dit in tegenstelling tot de kleine bedrijven. In de krimpsectoren, waar heel wat jobs bedreigd zijn, werken meer mannen, ouderen, laaggeschoolden en niet-Europeanen. Typische jobkenmerken in de krimpsectoren wijzen enerzijds op meer reguliere jobs dan in de groeisectoren (meer voltijdse en vaste contracten) en anderzijds op relatief weinig laaggekwalificeerde jobs. Het belang van geofefende en geschoolde arbeid is hier dan weer niet te onderschatten. De schijnbare tegenstelling tussen veel laaggeschoolde werknemers en weinig laaggekwalificeerde jobs kan wijzen op een overbenutting van kwalificaties, waarbij mensen ingezet worden op moeilijker taken dan hun formeel onderwijsniveau laat vermoeden.

1 *Vier klassen van groei- en krimpsectoren*

Tussen 30 juni 2001 en 30 juni 2002 stakte de groei van de werkgelegenheid en gingen er enkele Hfdst 5 duizenden jobs in loondienst verloren. Als we de globale werkgelegenheidsevolutie uitdrukken in procenten dan stellen we een lichte terugval vast van 0,2% op jaarbasis. Aan de hand van de procentuele evolutie van het aantal jobs in loondienst tussen juni 2001 en juni 2002 groeperen we 44 wav-sectoren¹ in vier klassen van groei- en krimpsectoren (zie hoofdstuk 5, tabel 5.1)²:

- + gematigde groeisectoren: sectoren met een jobgroei van +1% tot +4,9%;
- = stabiele sectoren: sectoren waar het aantal jobs evolueert tussen -0,9% en +0,9%;
- gematigde krimpsectoren: sectoren met een jobverlies van -1% tot -4,9%;
- sterke krimpsectoren: sectoren met een jobverlies van -5% of meer.

In wat volgt gaan we na hoe de jobs in loondienst zich spreiden over de vier klassen van groei- en krimpsectoren en in welke mate deze klassen verschillen van elkaar met betrekking tot enkele bedrijfs-, werknemers- en jobkenmerken. Op die manier krijgen we een beeld van de arbeid die al dan niet bedreigd werd in 2002.³

Voor de analyse maakten we gebruik van drie verschillende databestanden⁴ waarbij we, op basis van de sectorcodes van de werkgevers,⁵ telkens de jobs of de werknemers konden verdelen over de vier klassen van groei- en krimpsectoren.

2 *Spreiding van de jobs over groeiers en krimpers*

Eerst en vooral merken we op dat er tussen juni 2001 en juni 2002 geen enkele *sterke groeisector* kan aangeduid worden. Met andere woorden, in geen enkele (wav-)sector groeit de werkgelegenheid aan met 5% of meer.

1 De sectoren selectie en terbeschikkingstelling van personeel (t12) en justitie, defensie en openbare veiligheid (q2) zijn niet opgenomen in de analyse. De werkgelegenheidsevolutie in deze sectoren is onderhevig aan administratieve verschuivingen die niet volledig verklaarbaar zijn. Voor de methodologische achtergrond bij dit hoofdstuk, verwijzen we naar www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2003, Jaarboek, Methodologie.

2 Voor een overzicht van gedetailleerd cijfermateriaal dat gebruikt wordt in dit hoofdstuk, verwijzen we naar www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2003, Jaarboek, Cijferbijlage.

3 We kunnen hiermee echter niet aantonen welk soort jobs er nu precies verloren ging of gecreëerd werd.

4 Het gaat om (1) de RSZ gedecentraliseerde statistiek, (2) RSZ-LATG+RSZPPO en (3) de eerste golf van PASO. Voor meer uitleg, zie de methodologische bijlage.

5 Hiervoor maakten we gebruik van de Nace-Bel-sectorverdeling. Voor meer uitleg, zie de methodologische bijlage.

Tabel 6.1

Spreiding van de jobs in loondienst over vier klassen van groei- en krimpsectoren (Vlaams Gewest; 30 juni 2001-2002)

Jobs	Totaal	Gematigde groeiers +	Stabiele sectoren =	Gematigde krimpers -	Sterke krimpers --
2002					
(n)	1 859 000*	897 000	253 000	565 000	144 000
(%)	100,0	48,2	13,6	30,4	7,8
Evolutie 2001-2002					
(n)	-3 000	+23 000	0	-15 000	-11 000
(%)	-0,2	+2,6	0,0	-2,6	-7,1

* Dit totaal wijkt af van het totaal aantal jobs in loondienst hoofdstuk 5, tabel 5.1. Het verschil is te verklaren doordat de sectoren selectie en terbeschikkingstelling van personeel (t12) en justitie, defensie en openbare veiligheid (q2) enerzijds en de slecht gedefinieerde sectoren anderzijds niet weerhouden zijn in hoofdstuk 6, tabel 6.1 (meer uitleg vindt u in de methodologische bijlage).

Bron: RSZ gedecentraliseerde statistiek (Bewerking Steunpunt WAV)

De *gematigde groeisectoren* zijn die sectoren waar er nog jobs gecreëerd werden het afgelopen jaar, maar aan een 'rustig' tempo: de jobgroei situeerde zich telkens tussen 1% en 4,9%. Alle groeisectoren tezamen zijn goed voor 23 000 bijkomende arbeidsplaatsen, wat niet voldoende is om het verlies in de andere sectoren op te vangen (tabel 6.1).

Bij de zeven *stabiele sectoren* stagneert het werkgelegenheidsniveau op ongeveer dezelfde hoogte als een jaar eerder: het aantal arbeidsplaatsen fluctueert er op een jaar tijd tussen +1% en -1%. Enkele sectoren verliezen jobs (o.a. de groothandel en de land- en tuinbouw), in de andere komen er arbeidsplaatsen bij (o.a. de voedingsnijverheid en de sector recreatie, cultuur en sport). Per saldo blijft het werkgelegenheidsvolume echter stabiel in deze groep (0,0%).

De *gematigde krimpsectoren* hebben op een jaar tijd allemaal jobs verloren, maar de achteruitgang is nooit sterker dan -4,9%. Alles bij elkaar zijn deze sectoren toch verantwoordelijk voor het grootste jobverlies tussen 2001 en 2002: er verdwijnen maar liefst 15 000 jobs in de gematigde krimpsectoren.

Er zijn dan wel geen sterke groeisectoren aanwezig tussen juni 2001 en juni 2002, maar de *sterke krimpsectoren* zijn goed vertegenwoordigd. In een tiental sectoren daalt het aantal jobs met 5% of meer; in totaal gaat het om 11 000 arbeidsplaatsen. Dit wil echter niet voor elke sterke krimpsector zeggen dat er ook in absolute termen veel jobs verdwijnen. In kleinere sectoren zoals de visserij heeft een achteruitgang met 23% slechts een minimale invloed op het globale werkgelegenheidsniveau: er verdwijnen 'slechts' 170 jobs (zie hoofdstuk 5, tabel 5.1). In andere sectoren is het verlies wel aanzienlijk.

Anno 2002 tellen de groeisectoren bijna 897 000 jobs in loondienst (tabel 6.1). Dit wil zeggen dat ongeveer de helft van alle Vlaamse arbeidsplaatsen zich in een sector bevindt waar er het voorbije jaar nog groeipotentieel was (48,2%). Daarentegen maakt 38,2% van de jobs in Vlaanderen (709 000 jobs) deel uit van een krimpsector en bevindt zich aldus in een omgeving waar er het voorbije jaar meer jobs sneuvelden dan er gecreëerd werden. De stabiele sectoren, ten slotte, die zo'n 253 000 jobs omvatten of 13,6% van alle jobs, waren niet in staat om het werknemersbestand uit te breiden, maar per saldo werden er ook geen aanzienlijke verliezen opgetekend.

3 Bedrijfskenmerken

Het merendeel van de jobs in Vlaamse bedrijven en organisaties zijn dienstenjobs (tabel 6.2). De tertiaire sector (commerciële diensten) is goed voor 37% van de werkgelegenheid, de quartaire sector (niet-commerciële diensten) voor 32%. De rest zijn bijna allemaal jobs in de secundaire sector (o.a. industrie en bouw) (30%). Een kleine restgroep bevindt zich in de primaire sector (landbouw en visserij) (1,4%).

Tabel 6.2

Bedrijfskenmerken van vier klassen van groei- en krimpsectoren (Vlaams Gewest; 30 juni 2002)

Jobs (%)	Totaal	Gematigde groeiers +	Stabiele sectoren =	Gematigde krimpers -	Sterke krimpers --
Totaal	100	100	100	100	100
Hoofdsector					
Primaire sector	1,4	0,0	9,8	0,0	0,4
Secundaire sector	30,3	0,0	27,5	70,0	67,8
Tertiaire sector	36,6	39,1	45,4	30,0	31,8
Quartaire sector	31,7	60,9	17,4	0,0	0,0
Ondernemingsgrootte					
< 50 werknemers	42,8	40,7	60,1	40,5	34,2
50-199 werknemers	24,0	24,5	23,7	23,2	23,8
> 199 werknemers	33,2	34,7	16,2	36,3	42,0

Bron: RSZ gedecentraliseerde statistiek (Bewerking Steunpunt WAV)

Bij de sectorale spreiding van de jobs valt op dat enkel de dienstensectoren in staat waren om extra arbeidsplaatsen te creëren. Bij de groeisectoren is zowel de tertiaire als de quartaire sector oververtegenwoordigd. Er zijn zowel enkele zeer grote quartaire (o.a. onderwijs, maatschappelijke dienstverlening en ziekenhuizen) als tertiaire (o.a. de kleinhandel en de sector advies en bij-

stand aan ondernemingen) dienstensectoren die er op vooruit gaan. De krimpers daarentegen tellen veel meer jobs in de secundaire sector dan gemiddeld. Meer dan twee derde van alle jobs in de gematigde en sterke krimpsectoren is een job in de industrie of de bouwsector. De grootste verliezen werden echter opgetekend in twee commerciële dienstensectoren, namelijk het vervoer en de financiële sector. De quartaire sector is dan weer de grote afwezige bij de krimpers. Hfdst. 5

Verdelen we de Vlaamse jobs volgens de grootte van de onderneming dan blijken de kleine ondernemingen met minder dan 50 werknemers de meeste jobs te vertegenwoordigen (43%). Een vierde van de Vlaamse jobs is er een in een middelgrote onderneming met 50 tot 199 werknemers; een derde bevindt zich in ondernemingen met 200 werknemers of meer (tabel 6.2). De groeisectoren sluiten vrij nauw aan bij deze gemiddelde verdeling van de jobs over de klassen van ondernemingsgrootte. In de stabiele sectoren zijn de kleinste bedrijven oververtegenwoordigd: 60% van alle jobs in de stabiele sectoren situeert zich in een bedrijf met minder dan 50 werknemers. Twee belangrijke stabiele sectoren met heel wat jobs bij kleine werkgevers zijn de landbouw en de groothandel. Bij de krimpsectoren zijn de grote bedrijven sterker aanwezig dan gemiddeld, en dit in tegenstelling tot de kleine bedrijven. De transportmiddelen- en ICT-industrie zijn omvangrijke krimpsectoren waar bijna 85% van alle jobs in een groot bedrijf gesitueerd is.

4 *Werknemerskenmerken*

De mannen (56%) zijn sterker vertegenwoordigd in de Vlaamse werknemerspopulatie dan de vrouwen (44%). De spreiding over de vier klassen van groei- en krimpsectoren wijkt echter af van dit globale beeld (tabel 6.3). In de groeisectoren zijn de vrouwen zelfs in de meerderheid. Dit was te verwachten aangezien de neerwaartse conjunctuur slechts in beperkte mate raakt aan de quartaire dienstensectoren (zoals onderwijs, gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening) waar heel wat vrouwen aan de slag zijn. De mannen zijn dan weer sterker dan gemiddeld aanwezig in de andere klassen, maar vooral in de stabiele en gematigde krimpsectoren. In de klasse van de stabiele sectoren is vooral het mannelijke profiel van de twee grootste sectoren (groothandel en voedingsnijverheid) doorslaggevend. De gematigde krimpsectoren zijn daarentegen stuk voor stuk typisch mannelijke sectoren; met als uitschieters de bouw en de metallurgie waar we respectievelijk 94% en 93% mannelijke werknemers tellen.

Tabel 6.3

Werknemerskenmerken van vier klassen van groei- en krimpsectoren (Vlaams Gewest; 2001)

Werknemers (%)	Totaal	Gematigde groeiers +	Stabiele sectoren =	Gematigde krimpers -	Sterke krimpers --
Totaal	100	100	100	100	100
Geslacht					
Vrouwen	44,0	62,7	38,8	17,3	42,6
Mannen	56,0	37,3	61,2	82,7	57,4
Leeftijd					
18-24 jaar	10,8	11,0	11,1	11,1	8,6
25-49 jaar	73,1	71,9	74,8	73,5	75,2
50-64 jaar	16,1	17,1	14,1	15,4	16,2
Onderwijsniveau, organisaties met 10 of meer werknemers (n=646)					
Laaggeschoold	32,2	29,0	28,4	36,9	40,4
Middengeschoold	36,5	32,3	42,2	41,6	31,2
Hooggeschoold	31,3	38,7	29,5	21,5	28,4
Nationaliteit, organisaties met 10 of meer werknemers (n=1054)					
Niet-EU	2,3	1,3	3,8	3,0	2,2
EU	97,7	98,7	96,2	97,0	97,8

Bron: RSZ-LATG, RSZPPO en PASO 2002 (Bewerking Steunpunt WAV)

Bijna 11% van alle werknemers is jonger dan 25 jaar, terwijl 16% een 50-plusser is. De meeste werknemers zijn met andere woorden tussen 25 en 50 jaar (73,1%). Opvallend is de sterke ondervertegenwoordiging van de jongeren in de sterke krimpsectoren; het aandeel jongeren zakt er weg tot 8,6% van alle werknemers. De financiële diensten en de textielnijverheid zijn twee van die sterke krimpsectoren met relatief weinig jongeren op de loonlijst. Aan de andere kant van de classificatie, namelijk bij de groeiers, zijn er dan weer iets meer ouderen aanwezig dan gemiddeld (17,1%). De onderwijssector is hier doorslaggevend, met maar liefst 28% werknemers tussen 50 en 64 jaar.

De analyse en karakterisering naar onderwijsniveau en nationaliteit is gebaseerd op de data van de eerste golf van PASO (Panel Survey of Organisations) en beperkt zich tot de Vlaamse organisaties met tien werknemers of meer.⁶

De grootste groep Vlaamse loontrekkenden, in organisaties met minstens tien werknemers, heeft een diploma van het secundair onderwijs behaald (36,5%) en is dus middengeschoold (tabel 6.3). De overige werknemers zijn ongeveer gelijk verdeeld over personen met maximaal een diploma van het lager secundair onderwijs (laaggeschoold, 32,2%) en personen met een diploma van het

6 Zie ook www.paso.be en Delarue e.a. (2003) voor bijkomende informatie.

hoger onderwijs (hooggeschoold, 31,3%). Bij de groeisectoren zijn de hooggeschoolde werknemers sterker vertegenwoordigd dan gemiddeld. Blijkt dat er in deze klasse enkele sectoren aanwezig zijn waar veel belang gehecht wordt aan een diploma van het hoger of universitair onderwijs. Uitschieter is wel het onderwijs, waar vier vijfde van het personeel hooggeschoold is. Ook in de zakelijke dienstverlening en de gezondheidszorg worden heel wat hooggeschoolde werknemers gerekruteerd (Delarue e.a., 2003). In de stabiele sectoren wordt dan weer meer gerekruteerd bij de middengeschoolden en dit vooral ten nadele van het aandeel laaggeschoolde werknemers. De groothandel is zo'n sector waar heel wat werknemers met een diploma van het secundair onderwijs aan de slag kunnen (44%). Kijken we dan naar de krimpsectoren, waar meer jobs bedreigd zijn dan gemiddeld, dan blijkt dat 37% à 40% van de werknemers er geen diploma van het hoger secundair onderwijs op zak heeft. In de bouwnijverheid (Delarue e.a., 2003) en de vervoerssector is zelfs de helft van het personeel laaggeschoold.

Een laatste persoonskenmerk dat we van naderbij bekijken is het land van afkomst van de werknemers. De absolute meerderheid van het personeel, in Vlaamse vestigingen met meer dan tien werknemers, is uit de Europese Unie afkomstig (tabel 6.3). Slechts een kleine minderheid, 2,3%, is dan ook niet-Europeaan van afkomst. De klasse van de groeisectoren is het minst divers ingekleurd. Vooral in het onderwijs en de gezondheidszorg werken bijna uitsluitend Europese loontrekkenden (Delarue e.a., 2003). De andere drie sectorklassen scoren daarentegen gemiddeld of beter wat het aandeel niet-Europeanen betreft. De groep van stabiele sectoren trekt het vaakst werknemers aan met een niet-Europese achtergrond; onder andere de landbouwsector, met maar liefst 39% werknemers van buiten de Europese Unie (Delarue e.a., 2003), zit hier voor iets tussen.

Hfdst. 15

5 Jobkenmerken

In het Vlaams Gewest is 23% van alle loontrekkenden deeltijds aan de slag (tabel 6.4). De sterke concentratie van deeltijdarbeid bij vrouwen impliceert dat het doorgaans de sectoren zijn met een hoog aandeel vrouwelijke werknemers die ook veel deeltijdarbeid kennen. De groeisectoren, die eerder al opvielen door een sterk vrouwelijk karakter, kenmerken zich dan ook door heel wat deeltijdarbeid. Zo werkt in de social profit zelfs de helft van alle loontrekkenden deeltijds. De grote meerderheid van werknemers in de andere drie sectorklassen is daarentegen voltijds aan de slag. In de gematigde krimpsectoren is deeltijdarbeid zelfs bijna onbestaande. In de twee krimpsectoren met een uiterst mannelijk profiel, de bouw en de metallurgie, werkt zelfs minder dan 4% van de werknemers deeltijds.

Tabel 6.4

Jobbenmerken van vier klassen van groei- en krimpsectoren (Vlaams Gewest; 2001)

Werknemers (%)	Totaal	Gematigde groeiers +	Stabiele sectoren =	Gematigde krimpers -	Sterke krimpers --
Totaal	100	100	100	100	100
Arbeidsregime					
Deeltijds	22,7	36,2	17,8	6,7	13,1
Voltijds	77,3	63,8	82,2	93,3	86,9
Contractvorm, organisaties met 10 of meer werknemers (n=1065)					
Tijdelijk + andere	9,2	14,2	10,0	4,1	5,7
Vast	90,8	85,8	90,0	95,9	94,3
Type arbeid, organisaties met 10 of meer werknemers (n=601)					
Laaggekwalificeerde arbeid	19,6	22,8	21,7	14,3	12,3
Geoefende arbeid	26,1	23,4	26,0	29,3	33,1
Geschoolde arbeid	33,0	30,3	33,9	37,0	34,6
Complexe arbeid	21,4	23,5	18,4	19,4	20,0

Bron: RSZ-LATG, RSZPPO en PASO 2002 (Bewerking Steunpunt WAV)

De analyse en karakterisering naar contractvorm en type arbeid is gebaseerd op de data van de eerste golf van PASO (Panel Survey of Organisations) en beperkt zich tot de Vlaamse organisaties met tien werknemers of meer.⁷

Globaal gezien heeft 91% van de Vlaamse loontrekkenden in organisaties met tien of meer werknemers een vast contract (tabel 6.4). Deze arbeidsovereenkomst kan de vorm aannemen van een contract voor onbepaalde duur of van een vaste benoeming. De rest heeft een tijdelijk contract, dat afgesloten werd voor een bepaalde duur of een bepaald werk.⁸ Dezelfde tweedeling als bij het arbeidsregime, met name de groeisectoren ten opzichte van de rest, vinden we terug met betrekking tot de contractvorm van de werknemers. De groeisectoren stellen meer tijdelijke werknemers tewerk dan gemiddeld (14,2%), de andere sectoren meer vaste werknemers. Grote groeisectoren met heel wat tijdelijke werknemers zijn het onderwijs en het openbaar bestuur. Het aandeel van tijdelijke arbeid is vooral in de krimpsectoren eerder zeldzaam (4% à 6%).

De PASO-bevraging stelt ons ook in staat om de werknemers in te delen volgens het complexiteitsniveau van de job. Dit complexiteitsniveau wordt uitgedrukt in vier types arbeid: laaggekwalificeerde arbeid, geoefende arbeid, geschoolde arbeid en complexe arbeid (Delarue e.a., 2003). Voor de Vlaamse bedrijven met meer dan tien werknemers leert deze typologie ons dat

⁷ Zie ook www.paso.be en Delarue e.a. (2003) voor bijkomende informatie.

⁸ Bij de tijdelijke contracten zit ook een restgroep van 'andere' contracten zoals leerlingenwezen en banenplannen. Deze andere contracten vertegenwoordigen 1,4% van alle werknemers.

het aandeel *geschoolde arbeid* het grootst is (tabel 6.4): een derde van alle werknemers werkt in een job met 'relatief' complexe taken waarvoor een vrij lange inwerktijd vereist is. Daarnaast komt ook de *geofende arbeid* vaak voor; een kwart van de werknemers heeft een job met eenvoudig werk en een relatief korte inwerktijd. Voor iets meer dan een vijfde van de werknemers (21,4%) is *complexe arbeid* de norm: de taken zijn 'zeer' complex en vereisen een lange inwerktijd. *Laaggekwalificeerde arbeid*, ten slotte, maakt een minderheid uit: 19,6% van alle werknemers verricht zeer eenvoudig werk dat een korte inwerktijd vereist.

De groeisectoren vallen op door een oververtegenwoordiging van jobs die zich aan de uitersten van de gehanteerde typologie bevinden, dit wil zeggen dat er én vaker complexe arbeid verricht wordt dan gemiddeld én vaker laaggekwalificeerde arbeid. Het onderwijs staat enerzijds voor heel wat complexe jobs (45%, Delarue e.a., 2003), de kleinhandel anderzijds voor een hoog aandeel laaggekwalificeerde arbeid (48%). De stabiele sectoren kennen eveneens een sterkere aanwezigheid van laaggekwalificeerde jobs dan gemiddeld, maar hier gaat dit gepaard met een ondervertegenwoordiging van de complexe jobs. In de krimpsectoren, ten slotte, is laaggekwalificeerde arbeid het minst aanwezig. De laaggekwalificeerde jobs maken hier plaats voor een groot aandeel geofende (bijvoorbeeld in de bouw) en geschoolde (bijvoorbeeld in de metaal) jobs.

Voor de krimpsectoren lijkt er een tegenstelling te bestaan tussen het 'onderwijsniveau van de werknemers' en het 'type arbeid' dat ingezet wordt. We stelden namelijk een oververtegenwoordiging vast van laaggeschoolde werknemers, terwijl de laaggekwalificeerde arbeid er ondervertegenwoordigd is. Deze afwijking kan wijzen op een *overbenutting van kwalificaties*, waarbij mensen ingezet worden op moeilijkere taken dan hun formeel onderwijsniveau laat vermoeden (Delarue e.a., 2003). Werknemers kunnen immers door opleiding en werkervaring doorstromen naar complexere taken dan waarvoor ze initieel in het onderwijs werden opgeleid, en aldus als 'formeel' laaggeschoolde een job uitoefenen van een hoger complexiteitsniveau. Als het omgekeerde zich voordoet – weinig complexe banen en veel hooggeschoolde arbeid – kan dat wijzen op een *onderbenutting van kwalificaties*.

Cijferbijlage: www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2003, Jaarboek, Cijferbijlage.

Methodologie: www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2003, Jaarboek, Methodologie.

